

Warszawa, dnia 22 kwietnia 2010 r.

RPO-642069-VII-7020/7006/10/KM

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Areszcie Śledczym w Środzie Wielkopolskiej
(wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 25 marca 2010 r. do Aresztu Śledczego w Środzie Wielkopolskiej, przy ul. Garncarskiej 1 (zwanego dalej Aresztem) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Aresztu Śledczego i jego podstawowych problemach, udzielonej przez Dyrektora Aresztu;
- dokonali oglądu całej jednostki, w tym obejrżeli wszystkie cele mieszkalne, celę zabezpieczającą, świetlicę, bibliotekę, łaźnię, pomieszczenia kuchni, pola spacerowe, a także pomieszczenie ambulatorium;

- przeprowadzili w czasie wizytacji cel mieszkalnych rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Aresztu;
- przeprowadzili we wszystkich oddziałach mieszkalnych, na podstawie kwestionariusza, rozmowy w cztery oczy z 12 osadzonymi.

W oparciu o powyższe czynności, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich sformułowali i przekazali Dyrektorowi Aresztu wstępne ustalenia, a następnie wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano Porządek wewnętrzny Aresztu (Zarządzenie nr 9/2006 Dyrektora Aresztu Śledczego w Środzie Wielkopolskiej z dnia 15 września 2008 r. w sprawie porządku wewnętrznego Aresztu Śledczego w Środzie Wielkopolskiej z dnia 12 kwietnia 2006 r. ze zm.) - pod kątem jego zgodności z obowiązującymi normami prawa.

Zapoznano się również ze sprawozdaniem z wizytacji Aresztu, przeprowadzonej w dniu 2 września 2009 r. przez Sędziego Sądu Okręgowego w Poznaniu, Analizą stanu ładu, dyscypliny i nastrojów w Areszcie za rok 2009 oraz Protokołem kontroli sanitarnej, przeprowadzonej w dniu 22 września 2009 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Środzie Wielkopolskiej.

2. Charakterystyka jednostki.

Areszt Śledczy w Środzie Wielkopolskiej przeznaczony jest dla mężczyzn tymczasowo aresztowanych, skazanych i ukaranych, z wyjątkiem osób zakwalifikowanych jako wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo aresztu lub zakładu.

Osadzeni zakwaterowani są w jednym pawilonie mieszkalnym o łącznej pojemności 103 miejsc. W dniu 25 marca 2010 r. w jednostce przebywało 95 osadzonych, w tym: 63 skazanych, 27 tymczasowo aresztowanych, 3 ukaranych oraz 2 z tzw. statusem karno - śledczym. Zaludnienie kształtowało się więc na poziomie 92%.

W czasie wizytacji cel nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych we wspólnej celi mieszkalnej.

3. Ogląd jednostki oraz wizytacja cel mieszkalnych.

Przeprowadzony ogląd terenu Aresztu i pomieszczeń w pawilonie mieszkalnym, w tym wizytacja cel oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły m.in. stwierdzić, że:

- 3.1. Wszystkie **cele mieszkalne** są skanalizowane, doprowadzona jest do nich zimna i ciepła woda. W każdej znajduje się całkowicie zabudowany kącik sanitarny. Stan techniczny urządzeń sanitarnych jest dobry, zaś stan ich czystości nie budzi zastrzeżeń. W celach jest wentylacja grawitacyjna, można je również wietrzyć, otwierając okna. Oświetlenie światłem naturalnym i sztucznym jest wystarczające do czytania i pisania. Zainstalowane w celach gniazda elektryczne umożliwiają osadzonym korzystanie z odbiorników telewizyjnych oraz grzałek. Łóżka są piętrowe, koszarowe, bez zabezpieczeń przed upadkiem z wyższego piętra, nie posiadające drabinek, które ułatwiają wejście na łóżko. W żadnej z wizytowanych cel nie stwierdzono braków w wyposażeniu w przedmioty służące do utrzymania higieny osobistej i czystości w celi. Również stan materaców, pościeli, koców, ręczników i ścierek nie budzi zastrzeżeń.
- 3.2. W obu oddziałach wyznaczono cele dla palących i niepalących.
- 3.3. Areszt dysponuje jedną **celą zabezpieczającą**. Jej wyposażenie zgodne jest z obowiązującymi przepisami.
- 3.4. W związku z małą liczbą cel w jednostce, **cele przejściowe** wyznaczane są na bieżąco, według zapotrzebowania.
- 3.5. **Kąpiel** osadzonych odbywa się w łaźni ogólnej, w której znajduje się 8 natrysków. Stan łaźni nie budzi zastrzeżeń. Jej pomieszczenia wyglądają estetycznie i umożliwiają właściwą realizację kąpieli oraz wymianę bielizny i odzieży.
- 3.6. Posiłki dla osadzonych przygotowywane są w **kuchni**. Jej wyposażenie jest nowoczesne i niewyeksplotowane, spełnia normy HACCP. W dniu wizytacji przygotowywano posiłki według normy podstawowej, a także trzy rodzaje diet

(lekkostrawną, cukrzycową i bezmięsną). Przy pracach w kuchni zatrudnionych było 4 osadzonych.

- 3.7. **Ambulatorium** w jednostce zajmuje jedno pomieszczenie. Jest ono przestronne i czyste. Znajduje się w nim fotel stomatologiczny.
- 3.8. Opieka medyczna nad osadzonymi sprawowana jest przez: lekarza chirurga (kierownik ambulatorium), lekarza rodzinnego, stomatologa, pielęgniarkę i pielęgniarkę dyplomowaną.
- 3.9. Planowe **przyjęcia pacjentów** przez lekarza ogólnego odbywają się we wtorek, w czwartek i w piątek. Stomatolog przyjmuje pacjentów w ambulatorium Aresztu w poniedziałki, środy i piątki. W sytuacjach nagłych kontakt z lekarzem można ustalać poprzez dyżurującego pielęgniarkę.
- 3.10. **Widzenia** osadzonych odbywają się w poniedziałki, soboty, niedziele oraz święta. Są one realizowane w wyznaczonych do tego pomieszczeniach, według zasad określonych w rozdziale XI Porządku wewnętrznego. W sali przeznaczonej do udzielania widzeń pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej znajduje się 6 stolików. Do udzielania widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą (tzw. przez telefon) zorganizowano 3 stanowiska. Ponadto, w pawilonie mieszkalnym zorganizowano pomieszczenie do odbywania widzeń w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozoru. W sali tej znajduje się jedynie stół i dwa krzesła, nie jest więc ona wyposażona w sprzęt kwaterunkowy zgodnie z załącznikiem nr II, tabela nr 20 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r., Nr 186, poz. 1820). Według wyjaśnień Dyrektora, z związku z brakiem wolnych pomieszczeń do zagospodarowania, odbywają się w niej również widzenia procesowe.
- 3.11. Osoby odwiedzające mogą podczas widzenia zakupić w kantynie artykuły spożywcze i higieniczne o wartości nie przekraczającej 100 złotych, w celu przekazania ich osadzonym.

- 3.12. Osadzeni mogą dokonywać zakupów w **kantynie** Aresztu. Ceny sprzedawanych w niej towarów są stale monitorowane i ich wysokość nie odbiega od cen tych samych produktów oferowanych w sklepach w pobliżu jednostki.
- 3.13. Areszt zapewnia osadzonym realizację prawa do zajęć kulturalno – oświatowych. Świetlica wyposażona jest w odbiornik TV, stoliki oraz stół do ping-ponga. Wydzielono w niej zabudowany kącik sanitarny. Ponadto, odbywają się w niej nabożeństwa zarówno dla osadzonych wyznania rzymsko – katolickiego, jak i innych wyznań. Czas i miejsce posług religijnych zostały określone w Porządku wewnętrznym Aresztu
- 3.14. **Biblioteka** jednostki posiada księgozbiór liczący ponad 2600 woluminów. Jest on regularnie wzbogacany o pozycje Miejskiej Biblioteki Publicznej w Środzie Wielkopolskiej.
- 3.15. Raz na dwa miesiące ukazuje się **gazetka** „Pensjonariusz” redagowana przez osadzonych, w której zamieszcza się materiały dotyczące bieżących spraw z życia jednostki oraz innych kwestii cieszących się zainteresowaniem, głównie prawniczych. Zawartość gazetki oraz samą inicjatywę należy ocenić bardzo pozytywnie.
- 3.16. **Radiowęzeł**, poza transmisjami radiowych programów ogólnopolskich, emituje własne audycje środowiskowe, przygotowywane przez wychowawcę do spraw kulturalno – oświatowych. Ponadto, w jednostce funkcjonuje system telewizji kablowej.
- 3.17. **Spacer** tymczasowo aresztowanych realizowany jest na 2 polach, wyposażonych w ławki oraz popielniczki. W bieżącym roku planowane jest zadaszenie obu pól. Według informacji udzielonej przez Dyrektora jednostki, podczas wysokich temperatur spacerującym udostępnia się wodę do picia, zaś nawierzchnię pól zrasza się każdorazowo po zmianie grupy spacerowej.
- 3.18. W Areszcie zatrudnionych jest 40 skazanych. Liczba zajmowanych przez nich etatów wynosi 39,5. Skazani są **zatrudniani** odpłatnie przy pracach porządkowych i pomocniczych na rzecz jednostki oraz kontrahentów pozawięziennych. Według stanu na dzień 25 marca 2010 r., łącznie

zatrudnionych odpłatnie było 29 osadzonych. Zatrudnienie nieodpłatne realizowane jest zarówno przy pracach administracyjno-gospodarczych na rzecz jednostki, jak i przy pracach publicznych na rzecz miasta. Łącznie pracę nieodpłatną wykonywało w dniu wizytacji 11 osób.

- 3.19. W Areszcie nie funkcjonuje szkoła żadnego typu, a nauczanie prowadzi się jedynie w formie kursów. W roku 2009 ukończyło je 46 osadzonych. Były to **kursy**: dekarza i robotnika budowlanego robót wykończeniowych.

4. Rozmowy przeprowadzone z osadzonymi.

W ramach wizytacji przeprowadzono rozmowy z 12 losowo dobranymi osadzonymi. Rozmowy według kwestionariusza odbywały się w cztery oczy, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez pozbawionych wolności. Podczas tych rozmów osadzeni przedstawili swoje opinie w przedmiocie przestrzegania ich podstawowych praw oraz atmosfery panującej w Areszcie. **Wszyscy osadzeni** pozytywnie oceniali realizację przysługujących im uprawnień, co świadczy dobrze o funkcjonowaniu Aresztu. Jedynie w zakresie **dokonywania zakupów na wypiskę** 4 osoby podniosły zarzut zbyt wysokich cen towarów sprzedawanych w kantynie. Ponadto, jeden rozmówca twierdził, iż nie ma możliwości **uczestniczenia we mszy świętej**, ponieważ bierze w niej udział współsprawca. Informacja ta została przekazana Dyrektorowi jednostki, który zobowiązał się do jej zweryfikowania, a w przypadku potwierdzenia, do umożliwienia skarżącemu korzystania z posług religijnych.

W trakcie rozmów z osadzonymi przedstawiciele Rzecznika **nie odebrali żadnych uwag** w zakresie: warunków bytowych, wyżywienia, mycia się i kąpieli, opieki zdrowotnej, korzystania ze spacerów, prawa do korzystania z aparatu telefonicznego, korzystania z zajęć kulturalno – oświatowych i sportowych, prawa do korespondencji i paczek, korzystania z książek, prawa do widzeń oraz traktowania przez funkcjonariuszy.

5. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich dały podstawę do oceny, że - generalnie rzecz biorąc – w Areszcie Śledczym w Środzie Wielkopolskiej przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności. Według wizytujących, poczynione ustalenia nie pozwalają na stwierdzenie, iż warunki bytowe w wizytowanej jednostce, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, że mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Ponadto, wrażenia wyniesione z wizytacji oddziałów, rozmów z osadzonymi i funkcjonariuszami Służby Więziennej pozwalają uznać, że atmosfera w Areszcie jest dobra, a relacje między osadzonymi, a wychowawcami i oddziałowymi prawidłowe. Także zgłoszone przez osadzonych uwagi i zastrzeżenia dotyczące szeroko rozumianych warunków pobytu w jednostce nie dają podstaw do stwierdzenia, iż osoby pozbawione wolności są traktowane w sposób okrutny lub poniżający.

W celu poprawy warunków osadzenia w jednostce wskazane jest jednak:

- 1) wyposażenie łóżek piętrowych w drabinki i zabezpieczenia lub dokonanie wymiany łóżek na inne, o konstrukcji gwarantującej bezpieczeństwo osadzonych;
- 2) rozważenie możliwości oddzielenia funkcji sali do widzeń procesowych od pomieszczenia do odbywania widzenia, bez osoby dozoru oraz wyposażenie tego ostatniego w sprzęt kwaterunkowy, zgodnie z załącznikiem nr II, tabela 20 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r., Nr 186, poz. 1820).

W odpowiedzi nadesłanej Rzecznikowi Praw Obywatelskich Dyrektor Aresztu wyjaśnił, że obowiązujące przepisy nie nakładają na administrację

jednostek penitencjarnych obowiązku wyposażenia łóżek w drabinki oraz zabezpieczenia. Jednakże, zgodnie z sugestiami Rzecznika, zaplanowano modernizację posiadanych łóżek, a także rozważa się możliwość zakupu nowych, spełniających powyższe standardy. W kwestii dotyczącej oddzielenia funkcji sali do widzeń procesowych od pomieszczenia do odbywania widzenia, bez osoby dozorującej oraz wyposażenie tego ostatniego w sprzęt kwaterunkowy, Dyrektor jednostki poinformował Rzecznika, że w przypadku pojawienia się możliwości lokalowych sprawa utworzenia takiego pomieszczenia zostanie rozważona.